

Schooleigen PROTOCOL VAN

Attendiz

Fysiek beperkend handelen en/of
vrijheidsbeperkende maatregelen binnen
het onderwijs

**Erve
Olde Meule**

een Attendiz school

Voorgenomen besluit CMT	:	6-12-2023
Instemming MR	:	18-12-2024
Vaststelling	:	22-11-2024
Evaluatie	:	2026-2027

Attendiz
Zien dat jij je weg vindt

Inleiding

In het Schoolveiligheidsbeleid van Attendiz besteden we aandacht aan het feit dat ondanks het geheel aan preventieve maatregelen, het soms noodzakelijk kan zijn om te handelen in geval van gevaarlijke (nood)situaties. In de praktijk kunnen zich situaties voordoen waarin fysiek beperkend handelen noodzakelijk is, omdat er een onveilige situatie ontstaat voor de leerling zelf, medeleerlingen, personeelsleden en/of bezoekers. Het is belangrijk te realiseren dat er vooraf geen kant en klaar advies of plan kan worden opgesteld over hoe te handelen in alle situaties. Iedere situatie is anders, iedere leerling is anders en iedere keer maakt een professional op basis van opgedane kennis en ervaring een professionele afweging hoe te handelen in deze specifieke situaties.

In ons handelen baseren we ons op de Richtlijn Fysiek beperkend handelen en/of vrijheidsbeperkende maatregelen binnen het onderwijs, zoals dat door School & Veiligheid, het Nederlands Jeugdinstituut en het Gespecialiseerd Onderwijs (GO) is vastgesteld.

In dit schooleigen protocol leggen we uit welke voorwaarden, regels en afspraken we hebben rondom fysiek beperkend handelen.

De volgende uitgangspunten zijn leidraad:

- Vrijheidsbeperking (en onvrijwillige zorg)

Het uitgangspunt is om geen of zo weinig als mogelijk vrijheidsbeperking (of onvrijwillige zorg) toe te passen. Subsidiariteit, proportionaliteit en effectiviteit van de genomen maatregelen moeten in acht worden genomen. Subsidiariteit betekent dat de gekozen maatregel noodzakelijk en het minst ingrijpend is. Proportionaliteit houdt in dat de maatregel niet zwaarder is dan strikt noodzakelijk en past bij de ernst van de situatie. Effectiviteit betreft de verwachting dat de gekozen maatregel effectief is.

- Evalueren van vrijheidsbeperking (en onvrijwillige zorg)

De genomen maatregelen moeten worden geëvalueerd na afloop of gedurende de maatregel indien deze langdurig van aard is. Aan de hand van de evaluatie wordt bepaald of de maatregel moet worden bijgesteld. Per evaluatiemoment wordt bepaald wie er bij aanwezig moeten zijn.

In de hierna volgende tien paragrafen verantwoorden we ons als school over de wijze waarop wij invulling geven aan fysiek beperkend handelen en/of vrijheidsbeperkende maatregelen.

1. Communicatie met onze interne samenwerkingspartner

Al onze medewerkers, medewerkers van samenwerkingspartners en onze stagiaires zijn bekend met het dit protocol 'Fysiek beperkend handelen en/of vrijheidsbeperkende maatregelen binnen het onderwijs' en handelen hiernaar. Dit geldt ook voor onze escalatiekaart (zie bijlage 1). Onze school werkt samen met SDB, Curess en Karakter. Vijf keer per schooljaar (waaronder altijd tijdens de startvergadering aan het begin van het schooljaar) wordt het protocol en de escalatiekaart besproken met het gehele team en worden de CFB technieken geoefend. Dit protocol en de escalatiekaart worden gebruikt bij gezamenlijke analyses en evaluaties.

We werken vanuit een gemeenschappelijke visie waarbij het waarborgen van veiligheid altijd centraal staat.

Nieuwe medewerkers en interne samenwerkingspartners ontvangen dit protocol en de escalatiekaart bij de start op Erve Olde Meule. Dit wordt mondeling toegelicht en nieuwe medewerkers volgen tevens altijd de passende trainingen, de interne samenwerkingspartners zijn welkom bij deze trainingen. In onze samenwerkingsovereenkomst hebben we beschreven hoe onze evaluatiecyclus eruit ziet.

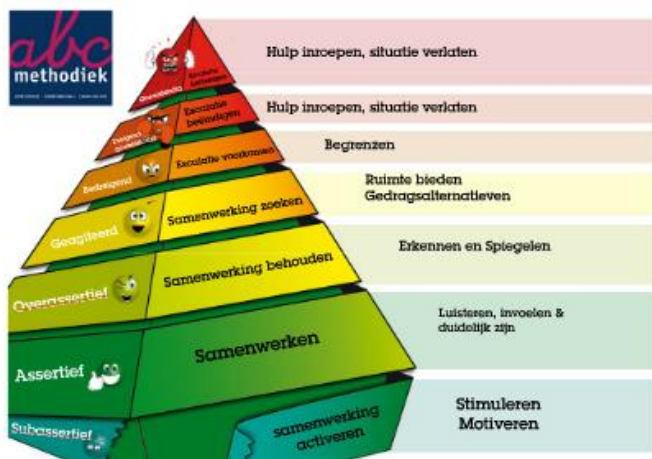
2. Definitie van gedrag en maatregel

Erve Olde Meule hecht veel waarde aan pedagogische veiligheid. We hebben stevig ingezet op een positieve bejegening (PBS) en oplossingsgericht werken. Onze kernwaarden zijn: veiligheid, verantwoordelijkheid en respect. Onze school besteedt veel aandacht aan de sociale en emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Erve Olde Meule werkt met de volgende methodieken: PBS, ABC, Tekenen je Gesprek, Geef me de 5, coaching on the job, een goed leer- en leefklimaat van Peer van der Helm en de supervisie-bijeenkomsten van Hugo Bijsterbosch. De medewerkers investeren veel in een goede samenwerking met ouders/verzorgers. De leerlingen van Erve Olde Meule worden onder meer gekenmerkt door het feit dat zij veelal moeizaam functioneren in sociale situaties. Zij zijn niet per definitie weerbaar en het ontbreekt hen veelal aan de competenties die nodig zijn om zich in de maatschappij staande te houden. Leerlingen van Erve Olde Meule hebben geregeld in hun vroege leven schade opgelopen wat vaak leidt tot ingewikkeld gedrag. Het gedrag zien wij dan als uiting van angst en onderliggende pijn over wat er in de loop van hun ontwikkeling is gebeurd. We noemen dat ook wel trauma. Ongewild kunnen er onveilige situaties ontstaan of worden sociale situaties als onveilig ervaren.

Fysiek ingrijpen is een uiterst middel en passen we alleen toe in noodsituaties

Leerlingen met een intensieve ondersteuningsbehoefte op het gebied van de zelfregulatie hebben een gedragsinterventieplan (GIP). Het GIP is een plan dat gebruikt wordt om een beeld te krijgen van het gedrag van de leerling (gekoppeld aan de ABC-fases). Daarnaast wordt in het GIP wordt beschreven hoe spanning bij de leerling oploopt en welke interventies er ingezet moeten worden. Het plan wordt samen met ouders, betrokken jeugdhulpverlening en samenwerkingspartners gemaakt, waarbij iedereen zich committeert aan de inhoud.

We proberen fysiek ingrijpen te voorkomen door de leerling te ondersteunen bij het reguleren van de emoties. Het gaat er niet om dat we het gedrag van de leerling beheersen, maar dat we leerling motiveren om er zelf mee om te gaan (zelfregulatie). We hanteren de fases reguleren, relateren en redeneren. Wanneer een leerling desondanks een gevaar is voor zichzelf of anderen en de veiligheid niet meer gewaarborgd kan worden, gaan we over tot fysiek beperkend handelen. We gebruiken hiervoor de CFB-technieken.

Stappenplan fysiek beperkend handelen

Een onveilige situatie is een situatie waarin er gevaar is voor de leerling zelf of anderen in de omgeving: een escalatie. We gebruiken voor het fysiek beperkend handelen de CFB-technieken. Het GIP van de leerlingen is altijd leidend bij al het handelen. Het fysiek beperkend handelen is zo kort en licht mogelijk en bij voorkeur uit het zicht van andere leerlingen. Het fysiek beperkend handelen wordt uitgevoerd door minstens twee medewerkers. Dat heeft meerdere redenen:

- Een tweede medewerker kan de-escalerend werken
- Medewerkers kunnen van elkaar zien of de emotionele betrokkenheid niet te groot wordt
- Met twee medewerkers is de kans dat letsel wordt aangebracht minder groot.

We werken tijdens een escalatie met de escalatiekaart [Escalatiekaart.docx](#). Dit is een checklist waarin we concreet beschrijven wie wat doet in welke fase. De leden van de Commissie voor de Begeleiding (CvB) vormen een achterwacht en worden in deze situatie ingeschakeld om te ondersteunen. In de escalatiekaart worden eerste linie, tweede linie en derde linie beschreven. De eerste linie is aanwezig bij de escalatie, de tweede linie zorgt voor overzicht en een goede communicatie met alle partijen, de derde linie zorgt ervoor dat het onderwijs zo goed mogelijk doorgang vindt. Wanneer er sprake is van gevaar van buitenaf kan een medewerker besluiten om de deur op slot te doen om dit gevaar in deze escalatie af te wenden. De medewerker blijft altijd bij de leerlingen en legt uit waarom de deur op slot wordt gedaan. Via Signal worden alle medewerkers geïnformeerd over de escalatie in de daarvoor bestemde escalatie-groep. Er wordt zo snel mogelijk gede-escaleerd waarmee deze vrijheidsbeperkende maatregel onmiddellijk wordt opgeheven.

De afhandeling van het conflict is erg belangrijk

De leerling zelf, maar ook de leerlingen die bij de escalatie betrokken raken, moeten weten dat fysiek beperkend handelen altijd een uiterst middel is en alleen wordt toegepast in noodsituaties.

Een medewerker moet vanuit een professionele houding kunnen handelen

Fysiek beperkend handelen kan alleen als de medewerker emotioneel niet te zeer bij het de escalatie betrokken is of dreigt te raken. Als hij/zij dit niet kan, dan zal een andere medewerker ingeschakeld worden. Dit moet tijdig gebeuren, het kan fysiek beperkend handelen voorkomen.

Fysiek beperkend handelen gebeurt proportioneel en stopt zodra de onveilige situatie is opgeheven

Tijdens en na een escalatie blijft herstellen van contact belangrijk. Medewerkers geven duidelijk aan wat er verwacht wordt van de leerling en wanneer het fysiek ingrijpen niet meer nodig is. Tijdens de escalatie ligt de nadruk op het reguleren en relateren. Het redeneren komt na de escalatie.

3. Communicatie met ouders en leerlingen

Het is van groot belang dat ouders (en leerlingen) al bij het eerste gesprek met de school geïnformeerd worden over de geldende afspraken rondom het waarborgen van de veiligheid van de leerling en/of diens omgeving. Zo weten ouders hoe er wordt omgegaan met agressief gedrag van kinderen, welke methoden voor de-escalatie worden gebruikt en wanneer welke maatregelen worden genomen. Daarnaast krijgen ouders uitleg over de wijze waarop zij in geval van betrokkenheid van hun kind worden geïnformeerd. Deze informatie maakt tevens deel uit van de schoolgids.

Ouders/verzorgers worden zo snel mogelijk geïnformeerd wanneer er bij hun kind sprake is geweest van fysiek en/of vrijheidsbeperkend handelen. Ouders/verzorgers worden ook zo snel mogelijk geïnformeerd wanneer de veiligheid van hun kind in het geding is geweest. Daarnaast informeren we ook de ouders/verzorgers van de leerlingen die getuige zijn geweest van fysiek beperkend handelen.

Het cluster van de leerling informeert ouders/verzorgers telefonisch of middels een gesprek op school. In het GIP beschrijven we hoe we onveilig gedrag en fysiek beperkend handelen bij een leerling kunnen voorkomen. Het GIP wordt altijd besproken met leerling en ouders/verzorgers.

4. Proportionaliteit en subsidiariteit

Alle professionals die werkzaam zijn binnen onze school zijn bekend met de wijze waarop zij fysiek- en of vrijheidsbeperkend mogen handelen. Dit betekent dat zij tot in detail bekend zijn met de afspraken in het Schoolveiligheidsbeleid, dit protocol, de [escalatiekaart](#), de OPP's en de GIP's en getraind zijn en blijven met betrekking tot fysiek handelen. Zij kunnen hun handelen achteraf verantwoorden.

Indien een fysiek- en of vrijheidsbeperkende handeling wordt uitgevoerd, dan gelden hierbij de volgende uitgangspunten:

- De handeling is noodzakelijk en het minst ingrijpend
- De handeling is niet zwaarder dan strikt noodzakelijk en past bij de ernst van de situatie
- Het is de verwachting dat de gekozen handeling effectief is

- d. De professional maakt aan de leerling (naar vermogen) duidelijk wat de reden is voor het fysiek- en of vrijheidsbeperkend handelen en maakt duidelijk wat de duur ervan is
- e. De professional legt, indien nodig, uit aan andere leerlingen waarom de handeling is uitgevoerd.

5. Taakverdeling

Het bevoegd gezag van de school is verantwoordelijk, ook voor het handelen van het personeel dat zij toelaat in de klas. Op Erve Olde Meule zijn alle medewerkers bevoegd om fysiek beperkend te handelen waarbij voor alle medewerkers dit protocol leidend is. In de samenwerkingsovereenkomsten staat beschreven of deze organisatie bevoegd is om fysiek beperkend te handelen binnen onze school. In de escalatiekaart is benoemd welke medewerkers niet fysiek beperkend handelen, dit betekent dat deze medewerkers nooit in de eerste linie zitten. Stagiaires en vrijwilligers worden nooit-ingezet voor fysiek beperkend handelen. Wanneer er sprake is van (dreigend) fysiek beperkend handelen wordt de CvB zo snel mogelijk betrokken. Op Erve Olde Meule en de Krabbenbosweg is er elke dag een lid van de CvB aanwezig is om in geval van een escalatie meteen in actie te kunnen komen conform dit protocol. Mochten de CvB-leden allemaal afwezig zijn dan is er een achterwacht geregeld die mandaat heeft van de CvB om namens hen die dag te handelen.

We zorgen met het hele team voor de nazorg van de leerling, de medeleerlingen, ouders/verzorgers en de betrokken medewerkers. De taken worden in goed overleg verdeeld, de CvB houdt hierin het overzicht.

In geval van een escalatie waarbij terugkeer in de les die dag niet mogelijk is moet altijd overlegd worden met de CvB. In geval van een schorsing geldt het protocol schorsen en verwijderen.

6. Melding en verantwoording

Er vindt altijd een melding en verantwoording plaats. Dit gebeurt in het leerlingvolgsysteem en in de incidentenregistratie SWIS. De directeur krijgt hiervan standaard een melding. De gegevens uit SWIS worden voor iedere vakantie geanalyseerd door de orthopedagoog. Dit wordt gedeeld en besproken met de medewerkers. Wanneer nodig voeren we n.a.v. de analyse verbeteringen uit.

7. Evaluatie

Als een professional in de praktijk fysiek- en of vrijheidsbeperkend heeft gehandeld, moet deze praktijksituatie altijd met betrokkenen worden geëvalueerd. Doordat een professional verantwoording aflegt over de uitgevoerde handeling of maatregel, feedback krijgt op het handelen en hierover in gesprek gaat, leren alle betrokkenen van de situatie.

Andere teamleden zijn ook welkom om te leren van de gebeurtenis. Tijdens de evaluatie van de escalatie maken we het collectieve verhaal. Hierbij kunnen wij de expertise vragen van externen om dit inhoudelijk te begeleiden en te ondersteunen. De leerervaringen gebruiken we als input voor verbeteringen en professionalisering op teamniveau.

Na het inzetten van fysiek beperkend handelen volgt er ook altijd een gesprek met de leerling, ouders/verzorgers, de (adjunct)directeur en andere betrokkenen. De CvB maakt een goede afweging wanneer en met wie het gesprek gevoerd wordt. Dit gesprek voeren we wanneer de spanning gezakt is en de leerling in staat is om te kunnen redeneren. Tijdens dit gesprek worden er afspraken gemaakt over het terugkeren in de lessen.

Na de evaluaties passen we eventueel het veiligheidsbeleid, dit protocol, escalatiekaart, OPP en GIP eventueel aan.

8. Nazorg

Een incident dat leidt tot fysiek optreden kan ingrijpend zijn voor alle betrokkenen. Het is van belang voldoende aandacht te hebben voor ondersteuning van betrokkenen.

We zorgen met het hele team voor de nazorg van de leerling, de medeleerlingen, ouders/verzorgers en de betrokken medewerkers. De taken worden in goed overleg verdeeld, de CvB houdt hierin het overzicht en checkt of de nazorg voor alle partijen voldoende is geweest. Er kan een afspraak gemaakt worden bij de bedrijfsarts om af te wegen of professionele ondersteuning ingezet moet worden.

9. Klachten

Ook als er duidelijke afspraken zijn gemaakt over communicatie met ouders en leerling, proportionaliteit en subsidiariteit, taakverdeling, verantwoording en nazorg, is het mogelijk dat er een klacht wordt ingediend. Hierbij treedt de klachtenregeling van Attendiz in werking.

10. Professionalisering

Om veilig fysiek in te grijpen, is het noodzakelijk dat professionals deskundig zijn. Een goed veiligheidsbeleid voorziet in het op maat toespitsen van trainingen hierin. De Attendiz Academie voorziet in facultatieve trainingen voor individuele medewerkers, passend in het Attendiz Veiligheidsbeleid.

Als school besteden we tijdens de professionaliseringsactiviteiten veel aandacht aan het voorkomen van escalaties. We zorgen ervoor dat de medewerkers van Erve Olde Meule zich handelingsbekwaam voelen in het omgaan met de doelgroep. Hierbij staat de leerkracht centraal; de keuzes die de leerkracht maakt in de interactie met de leerlingen zijn bepalend voor wat de leerlingen leren. Taal is essentieel en is ons belangrijkste middel. In de interactie met leerlingen streven we ernaar om te voorzien in de basisbehoeften van de mens: Competentie, Autonomie en Relatie (CAR). De school werkt met de volgende methodieken: PBS, ABC, Teken je Gesprek, Geef me de 5, coaching on the job, een goed leer- en leefklimaat van Peer van der Helm en de supervisie-bijeenkomsten van Hugo Bijsterbosch. De professionalisering van het team is gericht op het versterken van deze methodieken en het verbreden en verdiepen van deze inhoudelijke kennis.

Wanneer we desondanks fysiek beperkend moeten handelen gebruiken we de CFB-technieken. Vijf keer per schooljaar wordt het protocol besproken en worden de CFB-technieken geoefend. Twee medewerkers hebben de opleiding Train de trainer gevolgd en geven de training aan het team.

Escalatiekaart

De escalatie

Bepalen wie er in de eerste linie zitten, dit zijn altijd 2 mensen.

(NIET: X, stagiaires/invallers)

Bepalen wie er in de tweede linie zit, 1 à 2 mensen.

In de eerste linie en tweede linie zitten minimaal twee mannen wanneer het om een sterke leerling gaat.

Eerste linie

- Zijn ter plaatse van het incident
- Geven informatie aan tweede linie
- Bij fixatie: Indien mogelijk uit het zicht van leerlingen en met 2 à 3 mensen

Tweede linie

- Heeft de escalatiekaart
- Communiceert wie in welke linie zit
- Houdt overzicht
- Observeert de eerste linie en mag ondersteunen bij besluitvorming in de eerste linie t.a.v. grenzen (bijvoorbeeld wanneer fysiek beperkend handelen inzetten)
- Communiceert met team door middel van escalatie-app en anderen (bijv. ouders, groep, politie)
- Bepaalt welke informatie met de aanwezige leerlingen wordt gedeeld om veiligheidsgevoel te waarborgen (agressie, vrijheidsbeperking, fixatie)
- Bepaalt welke risicovolle situaties er zijn en **delegeert** taken aan de derde linie, denk bijvoorbeeld aan:
 - Welke ruimtes ontruimd moeten worden
 - Op slot doen van de ruimtes
EOM + EG: zadelkamer, klusschuur, washok, lades, voorraadhok, schoonmaakkast, kasten en gereedschapskar.
KBW: technieklokaal, keuken, keuken kantine, voorraadhok, gymzaal en lege ruimtes.
 - Risicovolle voorwerpen weghalen
 - Kwetsbare leerlingen beschermen

Derde linie

- Begeleidt andere leerlingen; zorgen voor rust en volgen van het rooster (indien mogelijk)
- Communiceert (beperkte) informatie vanuit de tweede linie met leerlingen
- Wanneer er sprake is van gevaar van buitenaf kan een medewerker besluiten om de deur van het lokaal op slot te doen. Je blijft bij de leerlingen en legt uit waarom de deur op slot wordt gedaan.
- Mag beslissen om met leerlingen het terrein te verlaten -> doorgeven aan tweede linie
- Beperkt risicovolle situaties: opdrachten uitvoeren die ze krijgt van de tweede linie
- Denkt actief mee en communiceert dit aan de tweede linie
- Stagiaires zitten altijd in de derde linie.

Na de escalatie

- Nazorg bieden: checken bij leerlingen en collega's hoe het met ze gaat. Informeren van ouders (eenduidige boodschap). Clusters zijn eindverantwoordelijk.
- Oplossingsgesprek met leerling en ouder(s): samen een goede afweging maken op welk moment en met welke medewerkers dit gesprek gevoerd wordt.
- Evalueren met eerste linie en tweede linie en andere betrokkenen (bijvoorbeeld mentor/cluster), bij heftige escalaties met het hele team het collectieve verhaal maken. Denk aan het uitnodigen van andere locaties.
- Terugkoppeling geven aan het team.
- Het incident in Swiss melden.
- Indien nodig aanscherpen van escalatiekaart.
- Afspraak bij de bedrijfsarts om af te wegen of professionele ondersteuning ingezet moet worden.

[Schooleigen Protocol Fysiek beperkend handelen en vrijheidsbeperkende maatregelen.docx](#)

